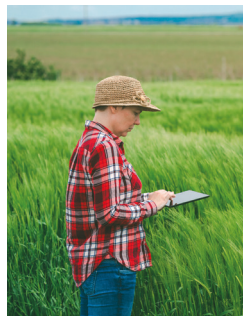

Certifikace osiva a sadby

(Garance kvality, kterou si můžete ověřit)

• Jak certifikace probíhá?

Certifikace je **podmínkou pro uvádění osiva do oběhu** a probíhá dle standardů EU a schémat OECD. Je to proces, při kterém se hodnotí, jak množitelský porost, tak i z něho získané osivo nebo sadba. Osivo je certifikováno v rozdílných po sobě jdoucích kategoriích.

Hodnocení množitelského porostu

Porost musí být založen z certifikovaného osiva či sadby registrované odrůdy.

- Hodnotí se zejména :
- odrůdová čistota a pravost
 - zdravotní stav porostu
 - a další požadavky stanovené legislativou

Laboratorní zkoušení osiva

Po sklizni se osivo čistí a úředně nebo pod úředním dozorem zkouší v laboratořích.

- U osiva se hodnotí:
- technická čistota včetně příměsí
 - klíčivost
 - vlhkost
 - zdravotní stav
 - a další parametry
- Postupy vycházejí z mezinárodních pravidel ISTA.

Jaké výhody přináší?

Certifikované osivo a sadba jsou označeny úředními návěskami, které garantují splnění EU nebo mezinárodních norem a umožňují tak obchodování s osivem v rámci celé EU i na světovém trhu.

- Používání certifikovaného osiva zajišťuje :
- odrůdovou pravost
 - osivo bez příměsí
 - vysokou technickou kvalitu osiva (klíčivost, čistotu)
 - ověřený původ
 - minimální riziko přenosu chorob a škůdců

Farmářská výjimka

(Jak legálně použít osivo chráněné odrůdy)

Farmářská výjimka je zákonná možnost, jak **bez předchozího souhlasu šlechtitele** využít osivo chráněné odrůdy – **ale jen za splnění legislativou daných podmínek:**

→ Povolené druhy

Osivo lze použít pouze u významných plodin, u kterých to umožňuje zákon.

→ Vlastní sklizeň pouze pro vlastní podnik

Osivo musí pocházet z vlastní sklizně a lze ho použít pouze pro výsev ve vlastním podniku.

→ Oznamovací povinnost a poplatky

Musí být oznámeno držiteli práv a je třeba uhradit licenční poplatky.

Výjimka pro malé pěstitele

- Malí pěstitelé s výměrou do 22 ha zemědělské půdy jsou od povinnosti platby poplatku osvobozeni.

Kterých plodin se týká farmářská výjimka?

(Dle přílohy č. 1 zákona č. 408/2000 Sb.)

- Výjimka se vztahuje pouze na níže uvedené druhy:
- Obiloviny:** pšenice, ječmen, oves, žito, tritikale
Krmné: vojtěška, jetel, lupina, bob, vikev, hrách
Olejniny/přadné: řepka, řepice, len
Okopaniny: brambor

Kontakty

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ
A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ

www.ukzuz.cz

DRUŽSTVO VLASTNÍKŮ ODRŮD

www.druvod.cz

ČESKOMORAVSKÁ ŠLECHTITELSKÁ
A SEMENÁŘSKÁ ASOCIACE

www.cmssa.cz

Podporujeme kvalitní osivo.
Podporujeme budoucnost zemědělství.

Vydalo
Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1

www.mze.gov.cz
Praha 2025

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Fotografie: Budimir Jevtic, Vitalii Borkovskiy, Vlad Teodor, Avi Hristova, Bits And Splits, Scharfsinn, branislavpudar, Katrina Leigh/Shutterstock.com

ODRŮDY A CERTIFIKACE OSIVA A SADBY ZEMĚDĚLSKÝCH PLODIN

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Dobrá odrůda – klíč úspěchu zemědělce

Kvalitní odrůda, osivo a sadba jsou pro pěstitele jedním z nejvýznamnějších vstupů ovlivňujících jeho výslednou úrodu. Výšlechťení nové odrůdy je dlouholetý a značně nákladný proces. Nároky na vlastnosti odrůd neustále narůstají jak ze strany zemědělců, tak zpracovatelského průmyslu, obchodníků a spotřebitelů. Z důvodu měnících se agro-klimatických podmínek (sucho, škůdci, choroby atd.) je navíc potřeba vyvíjet nové odrůdy poměrně velmi rychle a používat nejmodernější nákladné technologie.

Jak vzniká nová odrůda?

(Odrůda, která zvládne výnos, choroby i počasí.)

1. Výběr rodičovských odrůd

Hledání genových zdrojů s klíčovými vlastnostmi – výnos, zdravotní stav, kvalita, přizpůsobivost podmínkám.

2. Křížení a výběr potomstva

Kombinují se vlastnosti vhodných rodičů a vybírají se nejlepší genotypy z potomstva.

3. Vytváření a hodnocení linií

Pěstují a sledují se nové linie. Vybírají se jen ty, které prokazují výsledky v praxi.

4. Laboratorní a fytopatologické zkoušky

Testují se klíčové vlastnosti – např. rezistence vůči chorobám, klíčivost nebo kvalita zrna.

5. Polní pokusy

Nejúspěšnější linie se testují několik let na různých lokalitách. Jen ty, které obstojí ve výnosu a zdravotním stavu, postupují dál.

6. Zkoušky ÚKZÚZ

Od hybridizace k registraci

Roky 1 – Křížení

Roky 2–5 – Populace

Roky 6–8 – Výběr linií

Roky 9–11
– Zkoušky odrůd

Roky 12–15 – Množení,
uvádění na trh

Registrace odrůd

(Než se nová odrůda dostane na trh)

• Registrace odrůdy je nezbytná podmínka

Bez ní nelze množit ani prodávat osivo nebo sadbu odrůdy. V ČR se registrace řídí zákonem č. 219/2003 Sb.

• Co se registruje?

Jen hospodářsky významné plodiny – povinně nebo dobrovolně (v souladu s vyhláškou č. 378/2010 Sb.)

• Kdo a jak testuje?

Zkoušky provádí ÚKZÚZ (Národní odrůdový úřad) obvykle po dobu 2–5 let.

• Co se hodnotí?

Kromě odlišnosti, uniformity a stálosti odrůdy (DUS) se ověřuje u odrůd zemědělských druhů i její užitná hodnota – tedy přínos oproti již registrovaným odrůdám.

• Co následuje po kladném rozhodnutí o registraci?

> Odrůda je zapsána do: *Státní odrůdové knihy* a poté do *Společného katalogu odrůd EU*

> Šlechtitel zajišťuje **udržovací šlechtění**, díky kterému si odrůda, a tím i z ní vyrobené osivo a sadba, dlouhodobě „udrží“ své kvalitativní vlastnosti

> Jak dlouho registrace trvá?

10 až 30 let u trvalých kultur, registraci lze prodloužit

Benefity registrace odrůd

Pro pěstitele a další uživatele je zárukou:
užitné hodnoty odrůdy a odpovídající kvality rozmnožovacího materiálu

Pro společnost je jedním z nástrojů zajištění:
bezpečnosti potravin, ochrany zdraví lidí, zvířat a životního prostředí

Pro šlechtitele je zárukou:
rovných podmínek na trhu s pozitivním dopadem na stupeň biodiverzity v životním prostředí

Ochrana práv k odrůdám

(Ochrana a motivace šlechtitele pro další inovace)

• Co to je?

Ochrana odrůd je forma **ochrany duševního vlastnictví** v oblasti rostlin. Jejím cílem je **podpořit šlechtění nových odrůd**, které přinášejí kvalitní rozmnožovací materiál a potřebné výnosy pro zemědělce.

Kdo to celé založil?

→ **UPOV** – Unie pro ochranu nových odrůd rostlin vytvářející základní pravidla pro celý svět.

Dva typy ochrany v EU:

1. Národní odrůdová práva

- V ČR podle zákona č. 408/2000 Sb.
- Odpovědný úřad: ÚKZÚZ (Národní odrůdový úřad)

2. Odrůdová práva Společenství (EU)

- Podle nařízení (ES) č. 2100/94
- Uděluje: CPVO (Evropský odrůdový úřad, Angers, Francie)
- Platí pro celé území EU

Kdo a o co může žádat?

Šlechtitel (vlastník odrůdy) může žádat o ochranu pro odrůdy všech rostlinných druhů.

Jaké jsou podmínky?

Odrůda musí být: → **Nová** → **Odlišná** → **Uniformní** → **Stálá (DUS)** → **Mít vhodný název**

Jak probíhají zkoušky?

Na zkušebních stanicích ÚKZÚZ, podle metodik pro konkrétní plodiny.

→ Doba trvání: **2–5 let**

Co následuje po udělení práv (tzv. šlechtitelského osvědčení)?

- > Šlechtitel zajišťuje **udržovací šlechtění**
- > Platí se udržovací **poplatky**
- > Odrůda je zapsána v:
 - Databázi odrůd
 - Věstnících ÚKZÚZ a CPVO

Jak dlouho mohou práva trvat?

- > max. 25 let,
- > max. 30 let, v případě dřevin, chmele, révy vinné, brambor, chřestu a květinových cibulí

Jak lze legálně využívat chráněnou odrůdu?

→ Chráněná odrůda je vlastnictvím **šlechtitele (držitele práv)**.

→ Používat ji pro vlastní hospodářský prospěch (uvádění do oběhu) **lze jen s jeho souhlasem**.

Co se považuje za souhlas?

→ Nákup certifikovaného osiva nebo sadby

Zajišťuje legální využití i vysokou kvalitu materiálu.

→ Licenční smlouva

Smluvní vztah mezi pěstitelem (např. množitelem) a šlechtitelem – jasně určuje podmínky.

→ Farmářské osivo

Využití osiva ze sklizně chráněné odrůdy je možné **za přesně stanovených zákonných podmínek**.

Zdroje šlechtitele pro zachování kontinuálního procesu šlechtění:

Licenční poplatky z licenčních smluv a z prodeje certifikovaného osiva

Náhrady za využití farmářského osiva

Dotační podpora

Přínos šlechtění nových odrůd pro pěstitele a společnost:

Kvalitnější úroda a větší výnosy, nové a lepší produkty a jejich jednodušší zpracování

Snižování zdravotních rizik a zátěže životního prostředí (méně pesticidů, hnojiv, vody a prostoru)

Podpora biodiverzity druhů

Umožnění šlechtitelské výjimky, tedy volného přístupu šlechtitelů a vědců ke genetickým zdrojům

Spravedlivé využívání genetických zdrojů rozvojových zemí